

פרס: לא עוד הלאו האוטומאטי של גולדה מאיר

גם מבחינה זו יש ליוזמת מובארכ שתי אופציות. היא יכולה לבוא במקום רעיון הוועידה הבינלאומית, שבה מעוניינים הסובייטים, והיא יכולה גם להשתלב ברעיון זה. אפשר לטעון כי היא שלבהכנה לקראת כינוס הוועידה: מכיוון שהוועידה אינה יכולה להתכנס בלי הסכמת האמריקאים, יש להביא לשינוי העמדה האמריקאית כתנאי מוקדם לכינוס הוועידה. משוםכך אין קבלת היוזמה מחייבת את אש"ף, בשלב זה, לקלקל את יחסיו עם ברית-המועצות.

יעד רביעי: הידברות ישראל-אש"ף

מתחת לכל השכבות האלה מצוייה השיכבה העיקרית, החשובה והמסובכת ביותר. **מיעדה: משאיומתן ישיר בין ישראל, ירדן, אש"ף ומצריים.** הדבר יכול להיות תחת חסות אמריקאית, או במסגרת ועידה בינלאומית, בהשתתפות וושינגטון ומוסקווה גם יחד.

האחרונים בין מובארכ, פרס, ערפאת וחוסין

איך אפשר ליצור נוסחה, שהכל יכולים לקבל אותה, איש-איש על פי הפירוש שלו, בעור הכל יודעים מהו היעד המעשי.

הדבר הושג, לפי שעה, עליידי כך שהמצרים מרברים על "פלסטינים מתונים" — מושג רחב, המסוגל בהחלט לכלול את כל חברי ההנהגה הנוכחית של אש"ף, המוגדרים עליידי הסורים והלובים כ"בוגרים". ואילו ישראל יכולה לטעון כי הכוונה אינה לאנשי אש"ף, מכיוון שהרי אש"ף הוא איגודן טרוריסטי וקיצוני.

שימעון פרס, שהבין את התועלת הרבה שיש ביוזמת מובארכ, לו אישית, למפלגתו, ולממשלתו, התייחס אל היוזמה כ"זהירות חיובית". הוא פנה עורף לשיטת הלאו האוטומטי של ימי גולדה מאיר, אך הוא לא אמר דבר המכריח את הליכוד לפרוש מן הממשלה בשעה זו, ונתן למובארכ את המינימום הדרוש. באמצעות "דובר בכיר" הכריז כי במישלחת הירדנית-פלסטינית יכולים להשתתף פלסטינים "המודהים" עם אש"ף, אך שאינם "מזוהים" עימו.

מבחינה מעשית, זהו קישקוש. אין בעולם נציג פלסטיני שיוכל למשאיומתן כזה, אלא אם כן נשלח עליידי יאסר ערפאת. ומי שנשלח עליידי ערפאת הוא שליח אש"ף, וכלל לא חשוב אם הוא "מודהה" או "מזוהה" או "זהה" או "זה". אך מבחינה פוליטית, באמירה לשעה זו, יש בהגדרה זו תועלת. היא נותנת למובארכ אפשרות להמשיך.

לפני ההקצנה שחלה בעמדות הליכוד אחרי פרישת משה דיין ועזר וייצמן, והתגברות אריאל שרון, דיבר גם מנחם בגין על כך שאין "לבדוק בציציותיהם" של הפלסטינים, שיבואו למשאיומתן. כלומר: הם יוכלו להיות אנשי אש"ף, כל עוד לא יכריזו על כך בקול-יקולות. פרס יכול היה להסתמך על אמירה זו.

גם אמירה אחרת של דובר פרס היתה בכיוון הנכון. ממשלת-האחדות קמה על העיקרון שכל משאיומתן צריך להתבסס על הסכם קמפ-דייוויד. אך בכל הנוגע לבעיה הפלסטינית מת הסכם זה זמן. הוא אנאכרוניסטי כמו נאומיו של מתושלח. אך המנהיגים הנוכחיים של הליכוד, שכולם התנגדו בשעתו להסכמי קמפ-דייוויד, מסתמכים עליהם כיום כעל ריביראלוהים-חיים.

פרס הטיל על דוברו להצהיר כי הסכמי קמפ-דייוויד יהיו בבחינת עמדת-פתחה של ישראל במשאיומתן. ישוון אחרת: ישראל מוכנה לנטוש אותם.

כל זה נעשה בחוכמה וזהירות. פרס הפתיע השבוע לטובה. הוא לא סגר לעצמו את האופציה לשלול מחר את היוזמה מכל וכל, אך הוא הניח בינתיים למובארכ להמשיך במיבצע העדין.

ערפאת: שתיקה זהירה

בצורה אחרת ובתנאים שונים לגמרי נהג גם יאסר ערפאת בדיוק כך. כעיתוני ישראל, המודרכים עליידי משרד-החוץ של יצחק שמיר, עטו על התבטאויות שונות

זהה תהליך?

של פעילי אש"ף כעל מוצאי שלל רב. כמו תמיד, קיוו ראשי הליכוד כי הסירוב הערבי יציל אותם ממצוקתם.

אלא שהפעם אוכזבו. ערפאת שתק.

הציטוט שהובאו כעיתוני ישראל באו מפי אנשים כמו אבראיאד, אברג'האר ופרוק קדומי. הם נועדו להרגיע את ברית-המועצות, ולהתגונן מפני ההתקפה של אנשי-הסירוב בדמשק. נאמר כי אש"ף אינו נוטש את רעיון הוועידה הבינלאומית, שאינו מניח לאיש לנהל משאיומתן במקומו, ועוד ועוד. היו אלה אמירות סתמיות, שנועדו להרוויח זמן. אילו רצה אש"ף להגיב בשלילה, היה קולו נשמע ברמה בפי יאסר ערפאת והחלטות רישומיות של הוועידה-הפועל, ואמות הסיסים היו רועדות במרחב.

למה ממתין ערפאת?

אין הוא יכול להרחיק כיום לכת יותר מאשר עשה בהסכם חוסיין-ערפאת לפני כמה שבועות. שם דיבר על הוועידה הבינלאומית, על "שטחים תמורת שלום" ועל השתתפות אש"ף במישלחת כלי-ערבית. כמה מן הניסוחים האלה עוררו ויכוחים בצמרת אש"ף, אך לא לגבי המהות אלא לגבי הניסוח. מוכן שערפאת אינו יכול להיכנס בפרוש יוזמה, שהיא מעורפלת (ובכוונה) לגבי הנקודה המרכזית החשובה לאש"ף: זהות המישלחת הפלסטינית למשאיומתן ומעמדה. אילו עמד אש"ף אל הבהרת נקודה זו בשלב הנוכחי, יתכן שהדבר היה סוגר לפני פרס את היכולת להתייחס אליה בחיוב. משום כך, השתיקה של אש"ף היא התרומה החשובה ביותר בשעה זו להתקדמות היוזמה. כל עוד יכולה צמרת אש"ף להמשיך בכך — והדבר בוודאי מוגבל בזמן — יוכל מובארכ לפעול.

שתיקתו של המלך חוסיין, הנובעת מאותם המניעים, משרתת את אותה מטרה.

בזמן המוגבל של שלבי-ביניים זה, מה ניתן להשיג?

יעד שלישי: הכרה אמריקאית באש"ף

אן מתגלה השיכבה הבאה בעוגה של מובארכ.

השלב הבא יתנהל בווינגטון. מובארכ מבקש להביא לדו-שיח ראשון בין ארצות-הברית ואש"ף. היעד: להשיג את הסכמת וושינגטון לפגישה עם מישלחת ירדנית-פלסטינית, שחבריה הפלסטיניים ימונו עליידי ערפאת. מבלי שישראל תתנגד לכך.

מדוע זה חשוב?

מבחינת אש"ף, ארצות-הברית היא עתה המיכשול העיקרי להתקדמות בדרך לשלום. שבמסגרת תקום מדינה פלסטינית הקשורה בירדן. בלי שינוי העמדה האמריקאית לא תיתכן ועידת-שלום בינלאומית או כל תהליך אחר לקראת השלום.

ההכרה האמריקאית באש"ף לא תיתכן אלא בשלבים. קשה להתקדם בדרך זו, כאשר ישראל לוחמת בכל הכוח, גם באמצעות השדולה הישראלית האירדית באמריקה. מובארכ מנסה עתה לעשות את הצעד הראשון, בצורה שגם ישראל לא תתנגד לה בחריפות רבה מדי.

הדבר חיוני לערפאת. אייפאשר לשכנע את מיליוני העם הפלסטיני לתמוך בקו מתון ובמדיניות של שלום, כאשר אין הדבר מביא לשום הישג שהוא. במשך שנים מנעו האמריקאים מאש"ף כל הישג כזה, ולא גם הקטן ביותר. התחלה של הידברות עם אמריקה תהווה הישג משמעותי, לאש"ף, שיזיק את המנהיגות של ערפאת פי כמה וכמה ויעורר את הכוחות המתונים בעם הפלסטיני.

לדבר יש משמעות מיוחדת, לאור תקדימי העבר. בסוף 1982 באה לווינגטון מישלחת כל-ערבית, בראשות חסן מלך-מארוקו. היא כללה את פארוק קדומי, ראש המחלקה המדינית של אש"ף. הבית קיבל את כל המישלחת, מלבד קדומי, שנשאר בחוץ.

הישג של מובארכ במישור הדו-שיח האמריקאי-פלסטיני יהווה פריצת-דרך היסטורית.

גם בהשגת יעד זה אין לראות מעשה דרמטי חד-פעמי. הדבר יהיה כרוך בתהליך. כי בר בנד עם מאמצי הערבים מתנהל גם משאיומתן אמריקאי-סובייטי, שאחד מנושאו הוא העניין הפלסטיני. יתכן כי התקדמות יוזמת-השלום של מובארכ תבוא במקביל להתקדמות במשאיומתן האמריקאי-סובייטי.

ערפאת: שורה של הודעות סתמיות והמתנה לתגובת האמריקאים